

JØDENE OG JØDEDOMMEN

FRA DET GAMLE TESTAMENTE
TIL MIDT-ØSTEN KONFLIKTEN

Jøderiket fikk en særstilling blant verdens folk. Det var i 2000 år før Kristus, over fire tusen år siden, at jødene ble en egen folk. De ble kalt til et bestemt land, og de fikk en egen religion. De ble kalt til et bestemt land, og de fikk en egen religion. De ble kalt til et bestemt land, og de fikk en egen religion.

Denne boken handler om de mange omstendigheter som har gjort jødene til en egen folk. Den handler om de mange omstendigheter som har gjort jødene til en egen folk. Den handler om de mange omstendigheter som har gjort jødene til en egen folk.

Universitetsforlaget

JØDENE OG JØDEDOMMEN

FRA DET GAMLE TESTAMENTE
TIL MIDT-ØSTEN KONFLIKTEN

Redigert av EGIL A. WYLLER og TERJE GUDBRANDSON

UNIVERSITETSFORLAGET

117844

III. Jøde og araber

«Israel er ikke en del av Midtøsten — unntatt geografisk». —
David Ben-Gurion, *Rebirth & Destiny of Israel*, 1954.

Håkon Stang: Palestiner og israeler

Som et brohode på Asias strand ligger Israel — «en utpost for Europa mot Asias barbari» (*T. Herzl, Jødestaten*), «en fremskutt utpost for Vesten» (*statsminister Eshkol, Jewish Observer 9/4-65*). Jo flere immigranter, penger og våpen Vesten konsoliderer sitt brohode med, jo mer understrekes dets karakter av fremmedlegeme i afroasiaters øyne.

Drømmen om å være fri fra årtusenens ydmykelser og bli ny og hel gjennom slit med jorden i et eget land — som drøm og ideal er sionismen dypt menneskelig. Men drømmen kan skjule en virkelighet. Israelerne er i en tragisk situasjon. Tragedien er bare så meget dypere enn deres «venner» gjerne ser.

Vestens skyld: Imperialisme

I 1799 ba Napoleon jøder dra til Palestina som vern for et fransk Egypt. Fra 1840 planla briter og tyskere lignende, lenge før noen sionist. I 1915 skrev britiske eksperter: «Palestina er nøkkel til Europa, Afrika og Asia, vi trenger kolonister dit.» Hvorpå regjeringen fikk brev fra en Chaim Weizmann, Manchester — siden Israels president: «Støttes jødisk utvandring, kan vi snart ha en million eller flere kolonister der ute — som effektiv garnison for Suez.» Da garnisonsstaten i 1967 knekket Nasser, som hadde truet Midt-Østens oljestater, så Dean Rusk det som «en seier for Vesten» (*N. Y. Times*), mens en Gerald Ford mente (*Detroit News*) at «Israel gjør en god jobb for å verne USA's interesser, og må styrkes».

Golda Meir, Jewish Observer 4/12-70: Harold Wilson sier Israel må få sikre grenser. Hadde han sagt «de grenser Israel måtte

kreve», alle jeg vært fornøyd. Krigen i Jordan nå viste at Israel er Midt-Østens stabiliserende nøkkelfaktor. Vår militære og politiske makt var livsviktig for USA's interesser på en tid da amerikansk intervensjon for å verne sine interesser i land som Jordan og Libanon var vanskelig.

Slikt kaller afroasiater imperialisme. Når USAs fremste senatorer krever (1970) at Israel må få nær sagt ubegrenset med våpen «fordi det verner USA's livsviktige nasjonale interesser i Midt-Østen», da er Israel i fare. Når en britisk Labour-talsmann i overhuset sier (1970): «Israels lille hær ved Suez verner hele Vestens økonomi,» og når egyptere kaller Israel for USA's sheriff i Midt-Østen, da har israelerne fått en tragisk rolle å spille. Når *US News & World Report* sier at «i forhold til de penger som er investert har Israel gjort mer for USA enn noen annen alliert på kloden», og når formannen i Senatets utenrikskomité advarer (*Arbeiderbladet 23/5-73*) om at «USA kan ta oljelandene, enten selv eller via sin godt vepnede allierte Israel», når pressen melder (*Morgenbladet 8/10 -74*) at «Israel drar kanskje mot Gulfen», og Sionistforbundet i USA truer med det samme (*annonse i Wall Street Journal 24/11-74*) — da er det grunnlag for å si med Abraham Leon og Isaac Deutscher: *I middelalderen tvang Europa oss jøder inn i rollen som kapitalister. I dag spiller israelerne rollen som Vestens og senkapitalismens garantister i Midt-Østen. Rollen er like farlig.* Men også her i Europa har jødene og Israels tragedie en dybde vi har vondt for å se. Britenes utenriksminister Balfour, som i 1918 ba Europas jøder kolonisere Palestina, forklarte sitt og regjeringens annet motiv: «Sionismen vil lindre de urgamle lidelser Vesten har vært påført ved jødene nærvær i vår midte.»

Vestens skyld: Anti-semittisme

På en konferanse i Evian 1937 bønnfalt jøder fra Sentral-Europa om hjelp til å emigrere — til USA, Australia, hvor som helst. Alle vestlige land sa nei: «Vi har ikke plass.» «Palestina eller Madagaskar, det er ett fett, bare få dem unna!» brølte Hitler. Først da han så at alle dører var stengt, begynte han å myrde. Millioner kunne vært reddet — bare vi, bare vi hadde kjærlighet nok. Jødehat stikker dypt i den kristne kultur. I skumringstimen var alle land grå.

Ingen kan fortenke de overlevende i at de ville vekk fra Europa.

Men da Roosevelt lot sin venn M. Ernst se om ikke USAs innvandringskvoter kunne åpnes for dem, møtte Ernst rasende motstand fra antisemitter — og sionister: «De sa jeg underminerte sionismen og kalte meg forræder.» Derfor fikk Europas jøder — igjen — ikke noe valg.

Og derfor vedtok FN, som i 1947 var en *europaisk klubb*, at et ørlite land i Vest-Asia skulle deles på Salomos vis. 69% av befolkningen var innfødte palestinere, de eide ennå 94,3% av landet. 30 år før hadde England og USA lovd dem frihet. Nå sa FN, ledet av en nordmann, at 31% av folket, nykommere fra Europa, skulle ha 56% av landet — med nesten *all* dyrket jord. Selv om de eide kun 5,7%. FNs afroasiatiske mindretall protesterte — og krevde det FNs Menneskerettserklæring påbyr: folkeavstemning. Europeerne i FN stemte *ned* kravet.

Vi mennesker vil gjerne ha ro og harmoni i vårt sjelelige univers. Er vi tyngt av skyld, projiserer vi den helst over på andre. Da Yassir Arafat talte i FN, laget billedbladet NA et bilde av ham med Hitlers skygge pluss nazi-hilsen og teksten: Jeg har den endelige løsning på jødeproblemet. Slikt viser de mørke dyp i *Europas* sjel. Som Moshe Dayan sa i en tale i Tel Aviv 1968: «Araberne hater oss ikke av religiøse eller rasemessige årsaker, for dem er vi bare europeere og kolonister som har tatt deres land med vold.»

Røken fra gassovnene hindrer oss visst ennå i å se at vi ikke hadde noe med å skyve disse jødene, europeere som oss selv, over på like forsvarsløse og uskyldige afroasiater. Opprettelsen av Israel og fordrivelsen av Palestinas innfødte var ikke å rette opp Europas forbrytelse, det var å føre samme forbrytelse *videre* i nye former, med nye ofre. Psykologisk kan det bare rettferdiggjøres ved å si at dels var Palestina ørken før israelerne kom, så de egentlig ikke tok noe som helst, dels var de innfødte så usympatiske (late) at de ikke fortjener bedre, dels forlot de landet helt frivillig.

Ørkenen

Som statsminister Eshkol sa i Newsweek 1969:

«Landet vårt var verre enn ørken. Det var bare da vi fikk det til å blomstre, at de ville ta det fra oss.» Eller som det heter i Skrettings lærebok i historie, godkjent for norsk skole: «Arabarane brydde seg ikkje stort om å dyrke jorda, men let ho veksa til med torner og kratt.»

I 1839 skrev en britisk jøde, *Sir Moses Montefiore*: «I det hellige land vil jødiske nybyggere være sikret stort hell. Her vil de finne brønner gravd og oliven og vindruer plantet på forhånd. Landet er så rikt at det krever lite gjødsel.» Den humanistiske sionisten *Hans Kohn* siterer to av datidens mest kjente geografer. *Sir George Adam Smith* 1894: «Er ikke Palestina et land av skoger, så er det et land av frukthager. Selv i de tørreste månedene står hele landets fruktbarhet i kontrast til ørkenen.» *Elsworth Huntington* 1911: «Kyststripen er fruktbar og godt vannet. Den moderne arabiske bonde dyrker korn og dadler med regnvann, men til appelsiner, sitroner og andre verdivekster skaffer han vann fra tallrike brønner ved hjelp av pumper.»

Baedeker-håndboken over Syria/Palestina 1912 skriver om de enorme mengder Jaffa-appelsiner som ble eksportert til Europa. (Merk neste gang du kjøper Jaffa, at det står *Jaffa* og ikke *Yafo* — som er det israelske navnet på byen.) «Gaza er et stort kornkammer,» heter det, «og har en betydelig olivendyrking, eksporten av hvete, bygg og durra til Europa er på 8 millioner gullfranc året. Nasareth produserer kniver, bestikk og jordbruksredskaper. Nablus olivenolje og såpe. Hebron glass og bomullstoffer. Ved Haifa dekker vindruene en enorm flate av Karmel-berget, som er grønt hele året. Bait Jamir er veldyrket,» fortsetter Baedeker, «og i Nasareth nyter mesteparten av befolkningen en viss overflod. De driver jordbruk, havebruk og oppdrett av kveg og handler i bomull og korn. Taborfjellet er dekket av ek og pistasjetrær. Rundt Nablus lager man en utmerket hvete. Vegetasjonen ved Betlehem er overdådig. Bait-Jala har vakre olivenplantasjer. Deir Yassin er omgitt av frukthager og Hebron av plantasjer med oliven, aprikoser, mandler og vindruer. Aintannar er omringet av sitronlunder, og langs veien til Bait Jamir og Gaza fins ikke annet å se enn olivenlunder og marker med tobakk og sesam. Gaza er omgitt av frukthager, og opplandet er veldyrket og fullt av dadier, fiken, oliven og grønnsaker.» Et lite land for 60—70 år siden. Sikkert et fattig land i forhold til dagens Israel, men ikke i forhold til datidens Syd-Europa. Under 1. verdenskrig ble det rasert. Britene foreslo det eneste som kunne bringe dets 700 000 småbønder på fote igjen: En jordbruksbank. Chaim Weizmann sa nei. (Documents of British Foreign Policy, London 1952, H. M. Stationary, IV.) Hans nære venn Israel Zangwill kommenterte i *Jewish Chronicle* 20/12-18: «Min metode, å jage de innfødte ut en gang for alle, er mer human enn Weizmanns — å kvele dem langsamt, økonomisk.»

Kampen om jord og arbeid

«De innfødte tar hjertelig imot oss, de ser på oss som flyktninger og pilgrimer,» het det rundt 1800 (se bl.a. *Moshe Smilanski*). I dag er de innfødte flyktninger selv — til takk. Selv sionismens far Theodor Herzl noterte at «de er meget vennlige mot oss» — og la til: «Vi skal skaffe disse fattige innfødte ubemerket over grensen ved å gi dem arbeid der, men nekte dem alt arbeid i vårt eget land.» (*Herzl, Complete Diaries, London 1960.*) Bare slik kunne landet bli jødisk.

«Vi utlendinger tror gjerne Palestina er ørken og udyrket øde-mark. Det er bare ikke tilfelle,» skrev Ahad Ha-am (*Am Scheide-wege*) en sionistleder som fikk anfektelser: «Det er vanskelig å finne udyrket mark noe sted der.» Derfor måtte kolonistene kaste ut de innfødte fra jord de fikk tak i. Ha-am skildrer f.eks. lands-byen Mtalla som gjorde opprør mot tyrkerne 1896. En gruppe sionister så sitt snitt, sikret hjelp av tyrkiske embetsmenn og drev innbyggerne ut av hjemmene deres: «Uten å ha noe sted å gjøre av seg vandret landsbyboerne om i Huleh-sumpene, der mange døde av gul feber.»

For all jord Sinoistbevegelsen kjøpte, gjaldt vedtekter som forbød ikke-jødisk arbeidskraft og fastsatte mulkt og beslaglegging av jødiske bruk som ansatte arabere. Disse vedtektene, skjerpet 1/8 1967, forbyr i dag palestinere å eie, leie, bo og arbeide fast på 90% av Israels jord, konfiskert fra de samme palestinerne. I 1971 gikk Jordbruksministeriet til rettssak mot småbrukere som leide ut jord til palestinere i all stillhet. Avisen *Haaretz* noterte 5/11-71: «Stundom er jord leid ut til de samme araberne som bodde der før 1948. Slik er araberne begynt å vende tilbake til sin jord!» Saken endte med at de ble kastet ut igjen.

Britenes Woodhead-kommisjon 1938 fastslo: «Araberne vet at jord som blir kjøpt ikke kan leies ut til dem igjen og at deres arbeidskraft er forbudt. Også i industrien tvinges jøder til ikke å ansette arabere. Intet har skapt mer bitterhet i Palestina enn dette systemet. Jødene kjøper ikke jord til markedspris, men langt over. Der de overtar, må araberne forlate jorden. Selv i dag under britisk styre blir de langsomt klemt ut av landet.» I *Jerusalem Post* 20/6-69 forteller David Ben-Gurion fra besøk hos presidenten i Syd-Afrika: «Jeg sa til ham at de hvite i Syd-Afrika ville vært spart sine nåværende vansker om de hadde gjort som vi med «Kun-jødisk-arbeid». Han var enig, men sa: Dagen er for langt på hell nå.»

Den er på hell i Israel og etter 1967: «At arabiske arbeidere nå dominerer jødisk jordbruk, er en kreftbyll i vår kropp,» sa landbruksministeren i storavisen *Maariv* 3/7-75. «Ikke for 200 pund dagen ville jeg orke livet deres. Jeg må ha hvile, en øl, TV. Men de er vant til det», sier unge bønder (avisen *Khotam/Hamishmar* høsten 1975). Mens finansminister Sapir ait i 1971 advarte (*Aften-posten* 15/3): «Forholdet mellom oss og dem nærmer seg forholdet mellom herrer og slaver.»

I dag er 12% av Israels innbyggere palestinere, de eier 4% av landet og ifølge *Facts about Israel* går 0,2% av nasjonalbudsjettet til å utbedre landsbyene deres — mot 0,3% til å støtte turisme. I årene 1948—59 økte dyrket areal fra 1,6 til 4,1 million mål, sier *Facts*, ørkenen blomstrer! Frektheten og: Ifølge britene (*Survey of P.*) eide jøder 1,6 million mål i 1946 — mens palestinerarabere dyrket 5,5 million mål. *Facts'* tall gir jødisk-dyrket jord, økt ved konfiskasjon. Advokat Stein fra Tel Aviv skildret hvordan: «Når kibbutz-folk kommer for å ta jorden, legger menn, kvinner og barn seg utstrakt på den og klorer seg fast. De må bæres bort med makt.»

Palestinsk sosiologi: Lokalsolidaritet

Jeg vil gjerne ta opp det jeg tror er grunnleggende for å forstå palestinsk nasjonalisme og mye av forhistorien til i dag, nemlig nett-opp bindingen til jord og lokalsamfunn. For 50 år siden fantes ikke libanesere, tunisere, irakere — eller palestinere (enn si israelere). Det fantes ikke nasjoner i Midt-Østen — med mulig unntak av Egypt — bare landsby- og ættefelleskap. Og dette er uhyre sterkt, så sterkt at vi europeere sjelden skjønner det. Det gjennomvever språket: Har du solbriller, heter du *far til de sorte brillene* på arabisk. Bekymringer er *brystets døtre*. Beduinene kaller seg *barn av vann fra himmelen*. Og noe jeg syns er så nydelig er at rødreven, som bygger sånne fine huler i ørkenen, ham kaller de *far til det lille slott*. Engang jeg prøvde å treffe Yassir Arafat, sa mannen bak bordet smilende dessverre, han er ikke inne, men kan du vente på Abu Ammar? Nei, sa jeg, jeg må snakke med Arafat. Hvorpå alle begynte å le, for Abu Ammar er hans daglignavn. Det betyr far til Ammar — hans eldste sønn. For Midt-Østens mennesker bærer navn etter både sine foreldre og sine barn. Poenget er: Vi europeere er individualister — og kan lett la oss absorbere i et nytt individualistisk miljø. Derfor er våre flyktningproblemer blitt løst relativt lett. Midt-Østen er totalt annerledes. Å vise til Karelen, su-

dettyskerne osv. er i egentligste forstand å definere seg *ut* av en afroasiatisk virkelighet.

Biladi, PLOs «nasjonalsang», oversettes ofte som «mitt fedreland». Egentlig betyr det: mine landsbyer. At bare lokalfellesskap fantes, var grunnen til at palestinerne ikke klarte å stille opp en samlet motstand mot fremmed press i og før 1948. Det er også grunn til mye annet. Lokalsamfunnene hadde en ofte intens mistro til fjerne «myndigheter». I 1908 krevde tyrkerne at all jord skulle registreres — men p.g.a. slik mistro var det uhyre få palestinere som gjorde det. Hvorpå smarte forretningsfolk «kjøpte» jorden — av tyrkerne. I 1921 kjøpte sionistene 300 000 mål i nord — av en slik «godseier» i Beirut: 8730 bønder i 22 landsbyer ble jagd vekk. (Se britenes Strahorn-, Shaw- og H. Simpson-rapporter ca. 1930.) Helt til 1948 prøvde britene å finne ny jord til dem. I 1883 skrev briten Lawrence Oliphant: «Nesten hvert mål jord på denne sletten er oppdyrket i høyeste grad. Den ser i dag ut som en kjempemessig grønn sjø av bølgende hvete.» I 1946 bekjente Chaim Weizmann: «Vi bygde den første landsby i denne dødelige sumpen.»

Fordrivelsen

I et palestinsk lokalsamfunn var prinsippet en-for-alle og alle-for-en. Dette forklarer litt av masseflukten i 1948 og 1967, da Israel fordrev hhv. 750 000 og 590 000 mennesker: Flykter landsbyoverhodet, eller sender han kvinner og barn i sikkerhet, gjør alle andre det samme, hals over hode. Vi hører gjerne at 'arabiske ledere' (hvem, sies aldri) ba palestinerne rømme i 1948 «mens vi rykker inn og gjør ende på jødene». Alle aviser fra 1948 er undersøkt, og alle radiosendinger ble avlyttet av både BBC og CIA — båndene ble undersøkt i 1961 og kan høres i British Museum og Princeton University: Ingen oppfordret til flukt. Det finnes utallige jordanske, egyptiske og syriske ordre til folk om å *bli værende* trass i israelsk terror, ja, til og med trusler om å skyte flyktninger som høyforrædere. Derimot finnes *israelske* oppfordringer til flukt, kringkastet på arabisk, både trusler og «opplysninger» om kolera og pest...

I 1950 brøt en heftig, men kort diskusjon løs. De palestinske lederne ble beskyldt for å ha sviktet folket ved å ha tapt fatningen og rømt i panikk. For å renvaske seg prøvde enkelte å skyve skylden over på fiktive «evakuasjonsordre» fra nabostatene. Løsrevne sitater fra denne tragikomedien har så israelere brakt til torvs, stundom i god tro.

Fem araberhærer invaderte Israel 15/5-48, sier norske skolebøker. De sier ikke at den ene besto av 250 mann, at de samlet telte 13 860 og at Israel hadde 30 000 pluss 70 000 reserver ifølge nøye britiske oppgaver. Vi leser heller ikke at de bare rykket inn i det FN avsatte til en innfødt palestinsk stat — for å redde stumpene. «Araberne begynte å flykte i desember 1947. Før 15/5-48 ble ikke en eneste jødisk nybygd invadert av araberne, men vi frigjorde flere arabiske byer. På avgjørelsens dag var derfor den delen av landet vi kunne operere i, så godt som fri for arabere. Vi nådde vårt mål 15/5 i en stat utvidet og gjort jødisk av vår hær,» skriver Ben-Gurion i *Rebirth & Destiny*. I «*Palmach-boken*» (Tel Aviv 1955) melder hær sjefen Yigal Allon: «Vi trengte inn i arabiske områder. Masseflukten lettet vårt arbeid og var en byrde for fienden, som måtte bruke alle sine krefter på å ta imot flyktningene. Hadde det ikke vært for arabernes invasjon 15/5, ville det ikke vært grenser for vår ekspansjon. Vi ville tatt hele Palestina vest for Jordan.» Allon skildrer også krigslist: «Vi spredte ryktet om at en jødisk styrke skulle svi av indre Galilea. Flykt mens det er tid, var parolen. Det lyktes vidunderlig. De flyktet i myriader. Vi renset veldig områder.»

Renselsen var planlagt lenge før — helt siden Herzl i 1901 foreslo et jødisk-ottomansk koloniseringselskap for Syria og Palestina: Punkt 3 gav jødene rett til å deportere de innfødte. (A. Böhm, *Die Zionist. Bewegung*, Berlin/Jerusalem 1935/37.) Enn planer nærmere 1948? Jo:

1937 Britene foreslår deling av Palestina — i strid med mandatet fra Folkeforbundet. Weizmann svarer, *Jewish Chronicle* 13/8-37: «Suksessen av en jødisk stat avhenger av om britene virkelig akter å fjerne araberne. Bare britene, ikke jødene, kan klare det. — Jeg forklarte hvorfor forslaget om å fjerne araberne var så viktig.»

1943 Sionistforbundet gir president Roosevelt sitt program: «En jødisk stat i hele Palestina og med tiden sannsynligvis Transjordan. Den arabiske befolkningen flyttes til Irak.» — *Foreign Relations of US, Near East & Africa, IV*, s. 776 — Washington DC.

1945 Truman foreslår: «Palestinas arabere må overføres til Irak.» Sionistene hyller tanken i *N. Y. Times* 16/12-45 og i forbundets tidsskrift *Palestine* nr 9 des. 1945: «Vi skal med glede samarbeide med stormaktene og araberne om dette.»

1946 Weizmann til *Den anglo-amerikanske undersøkelseskommi-*

sjon for Palestina: «Palestina må bli så jødisk som England er engelsk.»

1947 FNs «jødestat» omfatter 499 000 jøder — og 510 000 arabere.

1948 Weizmann (selvbiografien *Trial & Error*): «Masseflukten var en mirakuløs rensing av landet, en mirakuløs forenkling av Israels oppgaver.»

En av de avskyeligste palestinske terroraksjoner i vår tid var da 3 japanere, organisert av George Habbash, åpnet ild på Lydda-flyplassen i 1971 og drepte eller såret 20 mennesker. I avisen Yediot Aharonot april 1972 skildrer en israelsk oberst en annen Lydda-massakre: Da Lydda og nabobyen Ramle falt i 1948, drepte Dayans tropper 250 sivilister. I en bok med forord av Dayan (*Kimche, Both sides of the Hill*) står det at «Dayans tropper kjørte i vill fart inn i byene, skjøt vilt og drev de 60 000 innbyggerne på flukt». Men ble segregert og — 30 000 kvinner og barn drevet ut mot fjellene 20 km vekk, over en veldig slette, under Midt-Østens mest glødende sol. En manns minne (*Life* 1971):

Det bilde jeg ser for meg er et mareritt. 30 000 menneskeskikkelser, de går, de gråter og skriker i redsel, kvinner med diebarn i armene, småbarn slepende etter skjørtene — og de israelske soldatene dytter dem videre med geværene. Noen falt i veikanten, noen reiste seg aldri mer — du tenker dette er ikke liv — dette er ikke menneskelig. Har du en gang sett dette, er hjerte og hjerne forandret.»

Det er George Habbash som minnes dette.

Menachem Begin, nå høyreopposisjonens leder i Israel, beordret massakren i Deir Yassin som skremte hundretusener på vill flukt. I *Jewish Newsletter* 3/10-60 sier han: «Det ville ikke blitt noe Israel uten Deir Yassin.» «I arabiske strøk sa våre høytalerbiler: Flykt mens det er tid! Unngå Deir Yassins skjebne!» skriver den israelske hærs «biograf» *Harry Levin*. I senere krigsfaser endte krigsrapportene fra major Edgar O'Ballance, som fulgte hæren, by for by, landsby for landsby, med ordene «og innbyggerne ble drevet ut». Men når israelerne i tidlige krigsfaser fant hele landsbyer forlatt, er forklaringen å finne i palestinsk sosiologi. Og tradisjon:

Alltid har sivile flyktet i Midt-Østens kriger — og vendt hjem når kampene var over, uansett hvilken fjern «myndighet» som vant. «Vi rømte for ærens skyld», sa mange i 1967—68, de mente: å

være igjen og risikere at soldater forulemper kvinner og barn, er en skam i arabisk kultur, å rømme — og siden vende hjem — er en skikk. Men da flyktningedelegerasjoner i 1949 ba om å få vende hjem — og gi seg inn under Israel som under enhver annen makt-haver — sa Israel nei. Lokalbindingen, kjærligheten til slektens evige jord, er bare sterkere enn tusen nei.

Infiltrasjon

Fra 1949 klagde Israel over *infiltrasjon*. De nye grensene «ga» Israel alle de fine markene til en rekke landsbyer — som ble liggende uten jord på jordansk side. «394 infiltratører drept, 227 såret og 2595 tatt i 1952,» meldte *N. Y. Times* — om mennesker som snek seg hjem for å «stjele» litt av det de rettelig eide. Bare dikteren Nathan Alterman protesterte: «Vi jøder har alltid krysset grenser ulovlig, er det en synd som fortjener døden? Så raskt har vi tidligere infiltratører lært militarismens nye moral!»

FN-styrkenes general Riley foreslo 11/11-54 å forsegle grensen med piggråd. Israel sa nei. Jordan foreslo telefonkontakt lokalt mellom israelsk og jordansk politi. Israel sa nei. Jordan innførte mulkt og halvt-års fengselsstraff, og jordanske soldater skjøt tilmed på palestinere som krysset grensen. FN-styrkene fikk bare operere på arabisk side, Israel nektet dem adgang. «Infiltrasjon fra Gaza vil opphøre om vi får patruljere på israelsk side og», sa general Burns. Israel sa nei. For som general von Horn forklarte: «Israel var interessert i å ha denne stadige infiltrasjonen å klage over, det ga sympati i Vesten — og inntrykk av at Israel daglig var truet.» Først fra 1969 har Israel latt flyktninger komme lovlig på hjembesøk, som turister fra Jordan, en klok politikk. Avisen *Haolam Haze* trykte 10/9-67 «en av mange soldatfortellinger»:

Hver natt krysser arabere elven Jordan fra øst. Hver natt skjøt vi på menn, kvinner og barn — selv på månelyse netter når vi kunne skjelne menn fra kvinner og barn. Om morgenen skjøt vi de overlevende som hadde gjemt seg eller var såret, etter ordre fra offiseren. Så dekket vi dem med jord, stundom lå de til en bulldozer kom. Noen er etterretningsfolk, noen væpnede infiltratører, noen smuglere, men de fleste er innbyggere av Vestbredden som ikke har fått lov av Israel å vende hjem. I min tjenestetid, lenge etter krigen, skjøt vi i vår sektor hver natt.

Bindingen til jord og lokalsamfunn forklarer ikke bare nederlag, flukt og grensetragedier, men også palestinsk nasjonalisme. Flyktningenes tette samhold forklarer at de ikke har latt seg assimilere i nabolandene. Jordan prøvde av all makt, og ga dem alt i 1951 jordansk statsborgerskap. De tviholdt på retten til et eget tegn i passet. Tegnet betyr flyktning og ble manges kjæreste eie, som pant på at de engang skulle hjem. Da UNRWA ville bytte ut de fillete, iskalde teitene deres med skur av betong og bølgeblikk, var det ville, spontane opptøyer: De trodde det var tegn på at de skulle miste retten til å vende hjem.

Besøk en slik leir. På veggen i en 12 m² hytte er det eneste du ser en nøkkel. «Den er til huset vårt.» Du ser at skuret de bor i, har ingen lås. En gammel mann viser deg bilder av blomster: «Er ikke hagen min deilig?» I årevis hadde han fått smuglet ut bilder fra Jaffa. Psykologisk er leirene ekstra-nasjonale enklaver i Jordan, Syria og Libanon. Palestinerne har bevart og dyrker sine fellesskap og skikker. Lokalsamfunnene deres er flyttet geografisk — men ikke emosjonelt. Spør femårigen hvor han er fra. Han ser stolt på deg: «*Aná min Filastín.*»

Hva har alle disse leirene til felles? Sin skjebne. Og sin trass: Med Vestens hjelp har fremmede kolonister tatt deres hjem og jord. Nå tviholder de på, og understreker, det siste de har igjen: sin *identitet*. Absorpsjon i Syria, Irak osv. — slik sionister har foreslått fra 1920! — ville være det *endelige* nederlaget.

I tillegg til denne *viljen* til en palestinsk identitet, skapt av en felles skjebne for hundrevis av selvkonserverende småsamfunn kommer noe annet: I land som Syria, Libanon og Egypt er det desperat konkurranse om jord og arbeid. Lokalbindingene *der*, basis for syrisk nasjonalisme, libanesisk nasjonalisme osv. gjør at palestinerne alltid kommer bakerst i køen: De er «fremmede», ja, *utlendinger*.

Rent fysisk, språklig, klesmessig er det ikke vanskelig å skjelne en palestiner fra en egypter, en saudiaraber, en libanoser. «Vår egenart skyldes bl.a. vårt opphav. Vi er barn av alle som har bodd her, kanaanitter og hebreere, ørkenarabere og korsfarere», sier palestinerne, «våre forfedre var her før David og Salomo, våre etterkommere vil være her når Israel, lik korsfarerstatene, bare er et minne».

I tusener år har landsbyene deres ligget her, stenhusene bygges ennå etter kanaanittisk modell. I Nablus leiret hebreerne seg da de erobret Kanaans land. Da Israel erobret Nablus i 1967 tok borgermester Hamdi Kanaan imot. «Stå stille sol i Gibeon og du måne i

Ajaluns dal», ba hebreerne en morgen for 3500 år siden under et avgjørende slag, da lumske skygger blandet seg i kampen. Har *tiden* stått stille? Gibeon er den palestinske landsbyen Gib i dag, Ajalun er Yalu. Like ved er Imwas eller Emmaus, hvor Kristus viste seg igjen siste gang for sine disipler. Men ennå hindrer lumske skygger så mange i å *se*: Vestens aviser meldte ikke at Israel rev Imwas, Yalu og nabolandsbyene i 1967. Eneste lyspunkt i mørket er dette: Det fins israelere som innser dybden i både sin og palestineres tragedie. Forfatteren Amos Kenan forteller:

«Disse landsbyene er bygd av fint tilhugne sten, husene er praktfulle, omgitt av velholdte fruktlunder, og mellom trærne er det grønnsakbed, kjærlig stelt. Vi hadde ordre om å hindre innbyggerne i å vende tilbake til landsbyen etter å ha hørt israelsk radio oppfordre dem til det, ved å skyte over hodene deres. Oliventrærne og syressene ble rykket opp. Da tre hus var ødelagt, kom den første gruppen flyktninger — gamle som knapt kunne gå — mimrende gamle kvinner — mødre som bar spebarn. Barna gråt og ba om vann. Alle bar hvite flagg. Dra til nabolandsbyen, sa vi, — de sa de ble drevet vekk overalt — de hadde vandret slik i 4 dager uten mat, uten vann, flere var døde på veien. De ba om å få komme inn i landsbyen og sa vi fikk heller drepe dem. Noen hadde en geit, et lam — det siste de hadde igjen på jord. En far malte hvete for hånd for å gi sine fire barn. På horisonten så vi neste gruppe komme.

Barna gråt, noen av soldatene våre begynte også å gråte. Vi gikk for å hente vann til dem — vi stanset en bil med offiserer — vi spurte — hvorfor blir disse flyktningene drevet ut overalt? De sa det hadde de godt av — la dem gå — dessuten, sa offiserne — hvorfor bryr vi oss om araberne? Flere og flere grupper flyktninger kom — mange hundre —. De klarte ikke innse hvorfor de var blitt oppfordret til å vende hjem, men ble nektet å komme inn. De bønnfalte oss. Vi holdt det ikke ut. En spurte oss hvorfor vi ødela husene deres i stedet for å ta dem til eget bruk.

Vi drev dem ut etter ordre. De fortsatte å vandre mot syd som bortkommet kveg. De svake døde. — Om kvelden fant vi at vi var blitt lurt, for også i nabolandsbyene hadde bulldozerne begynt å rive, og de ble nektet å komme inn. Vi fant ut at ikke bare i vår sektor var grensen rettet ut «av sikkerhetshensyn», men i alle sektorer. Vår enhet var opprørt. Flyktningene skar tenger

da de så bulldozerne bryte ned trærne. Om natten fikk vi ordre om å bevokte bulldozerne, men vi var så opprørte at ingen var villige. Neste morgen ble vi flyttet fra området. Kyllingene og duene ble begravd i ruinene. Markene ble lagt øde og brakk foran våre øyne. Barna som gikk og gråt på veien vil være fedayín om 19 år, i neste runde. Slik tapte vi på denne dag vår seier.»

Jøde — muslim — kristen

Fedayín, «de som ofrer seg selv»: vi europeere kaller dem gerilja-soldater. PLOs mål, en fellesstat med lik rett for jøder, kristne og muslimer kan bare ikke nås med geriljaens midler. Målet har bakgrunn i Midt-Østens egen historie, om enn litt idealisert. Ifølge Islam er jødedom og kristendom primitive, men verdifulle avarter av Islam. «De skal betale tributt . . . i ydmykelse», står det et sted i Koranen — men tributten var liten, mindre enn tienden alle muslimer betalte, og gamle, syke, fattige og geistlige var fritatt. Andre Koransteder taler vakkert om gudfryktige jøder og kristne. «Hadde Gud villet gjøre dere til én menighet, ville han gjort det,» istedet skapte Han tre «for at dere skal kappes i gode gjerninger og i det hver glimrer ved».

Rabbi Narrowes utmerkede foredrag gjaldt antisemittisme. Han trakk derfor frem skyggesidene. 'Umar IIs restriksjoner mot de kristne gjaldt dels jødene òg, — men alt etterfølgeren Hisham lot jøder og kristne fritt bygge gudshus og bygde en kirke selv! Tre senere kaliffer gjenopptok 'Umars lovbud i ulike former, den siste var bevislig gal — og hadde, som atskillige andre, en kristen «statsminister». Fra Spania kjenner vi i det minste én jødisk statsminister, den berømte Hasdai. Mens korsfarerne brente Jerusalems jøder levende, beskriver Benjamin av Tudela Bagdad med 23 synagoger og 10 rabbinerskoler, jødernes overhode drar på besøk til kaliffen i hvit juvelglitrende turban og stort rytterfølge, mens herolder sveiper mengden unna: «Gjør vei for vår herre, — sønn av David!» Senere kaliffer ba Europas forfulgte jøder komme. Først fra ca. 1700 ga tyrkiske mamelukker nedverdiggende lover mot kristne og jøder — opphav til den *forakt* mot dem som ennå kan finnes.

«700 000 jøder ble brutalt fordrevet fra araberlandene 1948—51», hevder Israel. Nei, Israel gjorde alt for å få dem *til* Israel — «i bytte for Palestinas arabere», foreslo Ben-Gurion alt i 1942 (*Jewish Standard* april 1949). De var jøder av tro, men arabere av

språk og levevis. Fra Irak dro 7000 frivillig til Israel i 1949. Resten valgte å bli. Inntil israelske agenter i 1951 kastet bomber på markeds plasser og i synagoger: 115 000 flyktet i panikk, de trodde muslimske ekstremister sto bak. Først sommeren 1966 ble dette alment kjent i Israel — se avisene *Haolam Haze* og *Haaretz*. Bøker er skrevet, og agentene lot seg intervju. En av dem, som hadde skadet en arm med en bombe, saksøkte den israelske stat. Og vant saken.

Selvsagt hadde jøder vansker i noen land. Og selvsagt ble det gamle, stort sett gode forholdet mellom muslimer, kristne og jøder sterkt tilspisset da Israel ble skapt i den arabiske verdens hjerte — men å gi «araberne» skylden for det, er å rette baker for smed.

Veien til fred

heter ikke gerilja. For gerilja må baseres i nabostatene: Blir den en trusel, slår Israel til mot disse — og i krig mellom *stater* og konvensjonelle *hærer* blir palestinerne «glemt» igjen, etter å ha virket som lunte, som katalysator. Krig har ifølge statsminister Rabin (der Spiegel 1974) «den fordel å sveise oss sammen». For palestinere under okkupasjon kan den bare bety tragedie. Dayan erklærte alt 1/12-67 (*AFP Reuter UPI*) at «jeg utviser alle fra Vestbredden om dens motstand mot okkupasjonen fortsetter». «Veien står åpen for alle som vil forlate Israels nye territorium.» (*Newsweek* 3/7-67). Hva er så veien til fred?

Må Israel endre sine jordlover, som afroasiater sammenligner med Syd-Afrikas? Eller sin økonomi? Avisen *Haaretz* 4/8-69: «Jødiske arbeidere får 85 pund for å høste ett tonn roer, arabiske dagleiere får 22—24 pund for 3,5 tonn.» Shulamit Aloni i Knesset 10/10-75: «Innenriksministeriet bevilger nesten hele budsjettet til Israels lokalsamfunn: 7000 arabere får 1,2 million pund, deres 5500 jødiske naboer 17 millioner.»

Militære unntakslover av 1945/49 uthuler ethvert demokrati for palestinere. Lovene tillater husarrest, besøksforbud og varetektsfengsel på ubestemt tid, uten rettssak og dom og uten sivil appellrett. For å ha skrevet et skuespill som jødiske studenter satte opp, fikk Yusuf Sadiq 1½ års varetektsfengsel — og løfte om mer, inntil han gikk med på å emigrere i 1969. Mens Vesten gråt over Solsjenit-syn brøt palestinernes fremste dikter Mahmud Darwish sammen i Haifa: etter års meldeplikt og husarrest kunne de kjøre ham til flyet. I de okkuperte områdene brukes hardere paragrafer: Et-

hvert hus kan sprenges i luften på ½ times varsel bare på *mistanke* om at en motstandsmann har vært i området. Siden 1967 er ca. 17 300 boliger rasert på Vestbredden og i Gaza — pluss 35 landsbyer på Golan. The Israeli League of Human Rights, c/o prof. Israel Shahak, Hebrew University, Jerusalem, gir gjerne andre eksempler på «lovbruken». Men forutsetter begynnelsen til fred at dette lovverket oppheves? Nei.

Barnebidragsloven av 1970 gir bare bidrag hvis foreldrene har avtjent verneplikt. I Knesset sa Uri Avineri: «Målet er å oppmuntre fødsler i den ene delen av folket og avskrekke dem i den andre, ved å nekte sultne araberbarn bidrag. 99,9% av jødene vil få bidrag, 0,1% av araberne. Dette er en rasistisk lov, lik lovene i visse andre land.» Men må slike lover bort først om fred skal kunne spire?

Loven om hjemvending sier at enhver jøde utenfor Israel bor i *eksil*. Liz Taylor og Sammy Davis, som begge har tatt ved mosaisk tro, har større rett til Palestina enn palestinerne: For konverterer du til jødisk tro har du rett til å «vende hjem». «Etter seieren har vi nå 2,8 millioner jøder mot 1,4 millioner arabere. Vi trenger jøder for å fylle vårt nye Stor-Israel og dets frigjorte områder,» sa Levi Eshkol (*International Herald Tribune* 30/10-67). Ben-Gurion så frem til «ti millioner jøder». Det er bare et par millioner innfødte det ikke er rom til i herberget. Men ba jeg israelerne erkjenne hva en israelsk rabbi sa i 1955?—: «Vi har ingen moralsk rett til å nekte flyktninger å vende hjem. Før vi begynner å sone vår synd mot dem, har vi ingen rett til å kreve at USAs jøder skal forlate sitt land, som de er glad i, og kolonisere et land ranet fra andre.»

Israel baserer seg folkerettslig på FNs delingsvedtak 1947: Som om en afroasiatisk kongress delte Norge — og gav oss alt nord for Trondheim. Men forutsetter fred at Israel godtar *samme* vedtaks ord om at ingen skulle fratas jord og hjem eller fordrives? Betyr fred at Israel må godta en palestinsk stat i skarve 43% av Palestina, slik *samme* vedtak sa?

I 1948 tok Israel 78% av Palestina. Da nabostatene tilbød fred på basis av FN's egenmektige delingsplan, svarte Israel med å kreve *hele* Palestina (FN-dok. A/927, *Lausanne* 1949): «Grensene for mandattidens Palestina må anerkjennes som Israels grenser, med ett foreløpig og midlertidig unntak, det sentrale Palestina, der Israel vil godta Jordan som de facto okkupasjonsmakt uten henblikk på områdets fremtidige status». I dag blir disse siste 22% av palestinerne land kolonisert.

Jeg ber bare om at de innfødte må få styre seg selv i disse

siste 22%. Da blir de en trusel! sier Israel. En trusel, en slik ministat låst inne mellom Israel og Jordan? Er ikke *Israel* en trusel mot *dem*? Har enghydheten og frektheten ingen grenser? PLO var neppe representativ for Vestbredden før. Men lokalvalgene våren 1976 ble en overveldende PLO-seier. Hvorfor? Fordi PLO fra 1974 har varslet vilje til *fred* — mot at palestinerne får sin ministat. Da Arafat nevnte PLOs «drøm om et felles Palestina for jøder, kristne og muslimer» i FN, skrek Israel opp. «Er det en forbrytelse å drømme?» svarte Arafat pressen. Nøkkelordene i talen bar ikke merkelappen «drøm». I *Le Monde* 7/1-75 klager Arafat over at «fienden ikke har svart på min appell i FN om hjelp til å danne et styre i en del av Palestina.»

Okkupantene sier nei. Har ikke også palestinerne rett til sitt hjemland? spurte *Newsweek* 17/2-69. Eshkol svarte: «Hva er palestinerne?» «En fredsordning er mulig om Israel rømmer alle områder okkupert i 1967 og godtar en palestinsk stat i Vestbredden og Gaza,» innrømmer statsminister Rabin i *Le Monde* 4/9-74 — og avviser begge deler. «Israel nekter å forhandle med palestinerne,» sier han i *Herald Tribune* 13/1-76.

Alternativet er stadig mer brutal okkupasjon. Våren 1976 var det ville opptøyer på Vestbredden — og i Israels «Nordregion», det som også på Kristi tid var «hedningenes Galilea»: Her er jødernes del av befolkningen nå under 49%. «For å judaisere Galilea» er byen Karmiel bygd — på jord konfiskert fra palestinerne, og i 1972 ble det uttrykkelig forbudt for palestinerne å bo i den — men i 2 mils omkrets er det 27 palestinerne for hver jøde. Israel slo opptøyene ned. «Kjenner du arabernes mentalitet vet du at denne harde behandlingen er av det gode,» sa Vestbreddens sjef til *Sunday Times* alt 19/11-67, «de skjønner ikke annet språk.» Amnesty, Det internasjonale Røde Kors, Israels menneskerettslige, FNs menneskerettss-kommisjon og andre organer har dokumentert utstrakt bruk av tortur. Den israelske advokat som har forsvart flest palestinerne, Felicia Langer, regner at 80% av de minst 40 000 som har vært gjennom fengslene siden 1967 er torturert. *Jerusalem Post* siterte 14/4-69 en hærdomstol: «Genève-konvensjonen om fangebehandling gjelder ikke medlemmer av arabiske terrororganisasjoner, siden de ikke er part i konflikten mellom Israel og araberstatene.»

Innen en måned etter 1967-krigen hadde nesten alle Israels ministre sagt at «Vestbredden er vårt og må befolkes med jødiske byer og landsbyer,» «Suez er vår nye grense,» «Golan vil aldri bli skilt fra Israel,» «Jerusalem og Gaza er evig israelsk.» Dayan nøyde

kan skape grunnlag for den helt store tragedien. Den er plankene foran vindu og dør som hindrer israeler og jøde i å se. Den er en mur mellom israelerne og muligheten for fred. Den er et flammende mareritt på netthinnen som hindrer kolonisten i å se at dette er ikke lenger jøde mot nazist, men kolonist mot innfødt.

Og hvis nå Israels ledere bruker disse bombene — fordi de på grunn av denne angsten ikke går med på fred, fordi de på grunn av angsten og arrogansen brått er i en desperat situasjon og handler i panikk — hvis de slipper en bombe over Aswan, blir 40 millioner egyptere bokstavelig feid på havet — da vil alt verre ting ha skjedd i Midt-Østen enn i Europa under annen verdenskrig — da har vi begynnelsen til en tredje. Og da vet jeg hva eventuelle overlevende her i Vesten vil si, fordi de heller ikke skjønner hva konflikten i Midt-Østen gjaldt, fordi de heller ikke ser at Israel bare er et ledd i en veldig koloniseringsbølge der Europas uønskede dro ut og måtte dra ut til «det lovede land» — USA, Syd-Afrika, Australia og nå Palestina — da vet jeg hvem de overlevende vil peke ut som syndebukk igjen.

Og jeg ber dere alle — sionister, jøder, hvem dere enn måtte være — prøv å gjøre det lille dere kan for å påvirke i riktig retning og hindre en katastrofe. En forhandlingsfred hvor palestinerne får en stat i de fattigste 22% av sitt land, er blodig urettferdig — men absolutt eneste håp, for dem, for Israel, for oss alle.

Jan Benjamin Rødner: Israel — et faktum

Jeg vil i det følgende forutsette at Israels eksistens er ubestridt. Jeg skal likevel si noen få ord om meningen med en jødisk stat. Meningen er ikke å garantere jødisk eksistens. Til dét er ingen jordisk makt sterk nok. Meningen er å gi det jødiske folk mulighet for å utvikle seg videre og styrke til å forsvare seg selv når de andre svikter.

Vi lever i dag i en nasjonalismens tidsalder. Som et svar på denne tidens utfordring var det at zionismen krevde og skapte Israel. Skal man ha noe håp om at jødedommen fortsatt skal eksistere og bli i stand til å gi nye svar på nye spørsmål, er et jødisk nasjonalhjem i dag en absolutt nødvendighet. Etter en 4000-årig vandring *gjennom* historien var det jødiske folk ennå ikke beredt til å tre ut av historien. Jeg tror at likesom vi jøder ennå har meget å lære av vår omverden, så har vi fremdeles mye å gi. Derfor kunne vi, i vår

mørkeste stund, finne krefter til å danne og bygge og utvikle en nasjonalstat. Vi ble i årtier spottet som snyltere og parasitter og dermed foraktet og fryktet, fordi vi ikke var i stand til å skape en egen stat. Vi reiste oss fra den unaturlige tilstanden som et langt liv i diasporaen hadde drevet oss inn i. Jødiske jordbrukere og soldater, fiskere og politimenn — en gang en umulighet, i dag en realitet. Dermed er det jødiske folk beredt til å ta aktivt del i og yte sine bidrag til vår felles utvikling.

Men meningen med staten Israel ligger også på et annet og dystre plan. Som en minoritet spredt over hele kloden trenger jødene en stat som kan forsvare deres rettigheter, og om nødvendig være et sted å flykte til. Jødene i Europa før, under og etter annen verdenskrig trengte Israel, men Palestina var stengt for de aller fleste.

La oss her et øyeblikk glemme jødene i Europa og forutsette at de aldri hadde eksistert. Da ville vi sitte igjen med en jødisk stat med over 1 1/2 millioner innbyggere. Israel ble opprettet, for mange så altfor sent, men tidsnok for andre jøder i nød. 45 000 jøder fra Yemen har funnet et hjem i Israel, 130 000 fra Irak. I alt har det flyktet 880 000 jøder fra de arabiske landene etter 1948. Av disse er over 580 000 kommet til Israel. I dag vansmekter 2500 jøder i Irak og 3500 i Syria. De mest elementære rettigheter er fra-tatt dem, og utreise er forbudt. Israel er til også for dem! Jeg skulle ønske at ett av resultatene fra dette seminaret ville bli et øket press på Syria og Irak. Kanskje kan disse små restene etter årtusener gamle jødiske samfunn bli løslatt fra sine fangenskap. Israel arbeider for at de skal få bedre kår der de er, og for at de skal få fri utreise. Begge deler er naturlige oppgaver for en jødisk stat. Det ligger i dette at den loven som gir enhver jøde israelsk statsborgerskap når han ønsker det, er et naturlig uttrykk for denne statens oppgaver. Av dette følger at Israel må være en jødisk stat, fordi bare en slik stat kan tilfredsstille kravene.

Hva er det så som særmerker Israel? Svaret må bli særdeles kortfattet. Med noen få ord kan vi karakterisere landet som en demokratisk rettsstat. Det er frie valg til nasjonalforsamlingen, det er et uavhengig rettsapparat, landet nyter godt av en fri presse, fri fagbevegelse osv. Det er like rettigheter for alle uansett tro, rase eller kjønn.

Fra disse hovedreglene kan vi finne noen få unntak, noen av

seg ikke med å si at «Nablus og Jeriko er vårt hjemland», «Hebron er vårt selv om andre har slått seg ned der gjennom tidene», han beklager at «jeg ikke rakk å ta Irbid» i Nord-Jordan (*New York Post*, nov. 1970), og sier i en tale, i *Haolam Haze* 718-68:

Våre fedre nådde grensene som ble anerkjent i FN 1947. Vi nådde grensene fra 1949. Nå har 6-dagerskrigens generasjon ført disse grensene frem til Suez, Jordan-elven og Golan. Men dette er ikke slutten. For etter våpenhvilelinjene nå vil det komme nye som vil strekke seg hinsides Jordan, kanskje inn i Libanon og så langt som til det sentrale Syria.

Jordan tilbød full fred mot tilbaketrekning 7/10-67. Bløff, sa Israel (*N. Y. Times*). En måned senere sa en egyptisk talsmann: «Regjeringen er rede til å anerkjenne Israels eksistens og rett til å leve — og retten til fri ferdsel via Akaba og Suez.» I 1971 tilbød Egypt full fred mot *løfte* om en *timeplan* for tilbaketrekning. Om Israels *nei* sa Herbert Marcuse i *Jerusalem Post*: «Israel hindrer fred ved ikke å ville gi dette løftet. Jeg følte meg som jøde da jødene var underkuet, ikke nå når vi underkuer andre.» I regjeringsorganet *Davar* 5/8-69 forklarte «duen» Abba Eban: «Det ville være uklokt å gå fra formularet «sikre og anerkjente grenser», for dette formularet gir oss anledning til å kolonisere alle de besatte områdene uten at det går ut over vår identitet som fredssøkere.» Tror israelere at det ikke finnes *andre* som leser hebraisk?

Valgtale av Dayan, Haaretz 7/12-69:

Et mulig alternativ til vår politikk i dag er å godta FNs resolusjon 242 og trekke oss tilbake. Vi kunne få godtatt visse bedringer av våre gamle grenser. Men hva ville vi oppnå? Tap av all vinning fra 6-dagerskrigen. Seier betyr at før var Eilat vår sydgrense, nå er det Sharm el-Sheikh. Målet med vår politikk i dag, fremfor andre alternativer, er å skape nye grenser.

Alternativet

til fred er ikke, som Dayan dengang mente, kolonisering av passive innfødtes land. Det er krig, stadig blodigere og forferdeligere. «At Israel var *truet* i 1967, er en fornærmelse mot all intelligens», sa 1967-helten general Peled i *Maariv* 24/5-72 (hva var Egypts 80 000,

nedgravd i defensive stillinger, mot Israels 301 000): «At vi var *truet*, ble funnet på for å rettferdiggjøre anneksjon og kolonisering bak et krav om «sikre» grenser. Jeg var for krig fordi Sovjet og Nasser truet status quo i Midt-Østen.» I andre innlegg (se *Le Monde* 3/6-72) sa 6-dagerskrigens øvrige generaler det samme: Vi var ikke truet. General Ezer Weizmann leder dem som vil kolonisere alle besatte områder. Han hevder: «Hadde Egypt angrepet, ville vi brukt 13 timer istedenfor 3 på å få luftherredømme, prisen også ellers ville vært litt høyere. En stat trenger ikke være truet for å gå til krig. Jødene i utlandet liker å se oss som helter, ryggen mot veggen. Sannheten er selvsagt en helt annen.»

1973 er derimot en forsmak på det som vil komme. «Hva kunne vi gjøre mot horder av soldater som bokstavelig *hev* seg mot våre stridsvogner, som bevisst ofret livet bare for å stanse oss eller kaste oss tilbake,» sa en rystet general Herzog i *Le Monde* 25/1-74. «Egypterne står rett opp og ned og skyter med sine maskinpistoler til våre stridsvogner knuser dem,» meldte en likblek oberst. Til Israels avissjefer sa Dayan (*Le Monde* 23/1-74) «Om en time sier jeg på fjernsyn at vi trekker oss fra Sinai, vi rømmer Golan for å redde Israel, vi kan ikke stå imot». Med massiv hjelp fra USA ble situasjonen snudd. Men dette er *slagskyggen fra fremtiden*. For Midt-Østens innfødte folk kan stille *uendelig* mange soldater som vil kjempe og dø for sitt land. For å stå imot må Israel ty til stadig forferdeligere, mer tung-teknologiske våpen. *Washington Post* meldte nylig at israelske Jeriko-raketter er innstilt mot Aswandammen for, om Israel *virkelig* blir truet, å legge Nil-dalen under vann. «Vi har atompotensialet vi trenger,» sa president Katzir til pressen i fjor, «verden bør være redd.»

Jeg er redd. CIA opplyser (*Washington Post* 19/3-76) at Israel har 10—20 Hiroshima-bomber klar, *Time* sier 13 — med Dayan som kilde, «de ble aktivisert på hans ordre under en kritisk fase i 1973-krigen.» Men vil Israel trekke seg tilbake og gå med på en forhandlingsfred med Egypt, Syria og palestinerne, som det så lenge har trampet i støvet? «Plant oliven,» sier statsminister Rabin (*Economist* 24/4-76) til kolonister på Vestbredden. Poenget er: Oliven-trær tar 7 år på å blomstre — og kanskje 30 før de lønner seg.

Jeg er redd, for under arrogansen og koloniseringsiveren aner jeg noe annet, langt farligere: angsten fra Europa, fra Auschwitz, fra århundres pogromer. «Mitt første minne, fra jeg var tre år, er fra en pogrom: Far spikrer planker foran vinduene», sier Golda Meir. Denne frykten, som også Elie Wiesel har skrevet om, *den*